

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.25
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.1/3 din 30 ianuarie 2015*

CURRICULUM

la disciplina

„TACTICA CRIMINALISTICĂ”

(candidații la funcția de procuror)

AUTOR:

*Veaceslav DIDĂC,
director executiv adjunct al
Institutului Național al Justiției*

AVIZAT

Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2015

I. PRELIMINARII

Conceptul modern despre un specialist în domeniul jurisprudenței, în special despre un procuror, include cunoașterea obligatorie a criminalisticii, a științei care studiază, elaborează și folosește metode și mijloace tehnico-științifice, procedee tactice și metode destinate descoperirii și cercetării infracțiunilor, identificării faptuitorilor și prevenirii faptelor antisociale.

Candidații la funcția de procuror – audienți la Institutul Național al Justiției – au studiat anterior la facultate această disciplină, acumulând cunoștințe și unele deprinderi practice de administrare a probelor, efectuare a unor activități de urmărire penală, organizare și planificare a investigării infracțiunilor. Însă, având în vedere specificul activității procurorului, atribuțiile lui de conducere a urmăririi penale efectuate de ofițeri de urmărire penală, în unele cazuri – de efectuare nemijlocită a urmăririi penale, este foarte important ca el să cunoască mai profund și la un nivel mai înalt tactica criminalistică – una dintre cele trei părți principale ale criminalisticii – care cuprinde întregul sistem de reguli și procedee științifice prin care se asigură efectuarea planificată, organizată, operativă și oportună a tuturor activităților și acțiunilor specifice urmăririi penale: cercetarea la fața locului, percheziția, ridicarea de obiecte și înscrisuri, audierea bănuitului, învinuitului, audierea martorului, a părții vătămate, experimentul, reconstituirea faptei ș.a.

La elaborarea curriculumului s-a acordat atenție sporită atât ideii de acumulare a cunoștințelor teoretice temeinice privind aceste reguli și procedee tactice, cât și celei de formare a abilităților tipice domeniului de activitate, precum și a capacității procurorului de a transfera cunoștințele teoretice și practice în activitatea practică.

Studiul disciplinei este orientat spre însușirea de către audienți – viitorii procurori – a cunoștințelor teoretice, recomandărilor științifice și deprinderilor practice, a celor mai eficiente metode și procedee, aplicate în prevenirea și combaterea infracțiunilor, aplicarea lor practică în procesul efectuării acțiunilor de urmărire penală, organizarea investigațiilor în cauzele penale, descoperirea și investigarea anumitor categorii de infracțiuni.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- Să poată identifica principiile de bază, sarcinile și scopul tacticii criminalistice.
- Să poată determina rolul tacticii criminalistice în prevenirea și combaterea infracțiunilor.
- Să dețină cunoștințe și abilități practice de elaborare și verificare a versiunilor de urmărire penală.
- Să posede abilități practice de planificare a urmăririi penale.
- Să dețină abilități de utilizare a procedeelelor tactice, combinațiilor și operațiunilor tactice.
- Să dețină cunoștințe și abilități practice privind tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală concrete.
- Să cunoască regulile tactice aplicate în dispunerea constatarilor tehnico-științifice și medico-legale și a expertizelor.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- elaboreze și să verifice versiunile criminalistice, să organizeze, să planifice judicios și să efectueze corect, din punct de vedere tactic, acțiunile de urmărire penală;
- aplice în practică metodele și procedeele tactice criminalistice;
- utilizeze în mod efectiv informația obținută în cadrul efectuării cercetării la fața locului și a altor acțiuni de urmărire penală, pentru a stabili modul de săvârșire a infracțiunii, faptuitorul și a dovedi faptul participării lui la comiterea infracțiunii;

- formuleze întrebările, răspunsul la care urmează a fi dat în procesul efectuării constatărilor tehnico-științifice, medico-legale și a expertizei judiciare;
- dea apreciere probelor obținute în rezultatul efectuării acțiunilor de urmărire penală și să le utilizeze în procesul investigării;
- ia decizii optime în situații problematice;
- acorde ajutorul necesar ofițerului de urmărire penală la planificarea și efectuarea corectă, din punct de vedere tactic, a acțiunilor de urmărire penală.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Tactica criminalistică	Veaceslav Didăc Mihail Căpățici	II	54	18	36	examen

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Considerații generale privind tactica criminalistică	2	2
2.	Planificarea urmăririi penale. Rolul versiunii în planificare.	2	4
3.	Tactica cercetării la fața locului și examinării corporale	2	4
4.	Particularitățile tactice ale audierii martorului și părții vătămate, a confruntării	2	4
5.	Tactica audierii bănuیتului și învinuitului	2	2
6.	Tactica prezentării spre recunoaștere	2	6
7.	Tactica efectuării percheziției și a ridicării de obiecte și documente.	2	4
8.	Tactica efectuării experimentului. Tactica efectuării reconstituirii. Tactica verificării declarațiilor la locul infracțiunii.	2	6
9.	Elemente de tactică criminalistică privind procedura de efectuare a constatărilor tehnico – științifice, medico – legale și a expertizei. Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă.	2	4
TOTAL		18	36

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice Resurse logistice	Lucrul individual
<i>Tema 1. Condiții generale privind tactica criminalistică</i>		
<i>Ore de curs</i>		<i>Ore de curs</i>
1. Noțiunea, obiectul și principiile tacticii criminalistice.	Curs-prelegere Proiector/laptop	Brainstorming. Problematizare.
2. Părțile componente ale tacticii criminalistice.		

<p>3. Procedeele tactice : noțiunea și clasificarea lor. 4. Rolul tacticii criminalistice în prevenirea și combaterea infracțiunilor</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>1. Noțiunea de tactică criminalistică. Obiectul, principiile și rolul ei în cercetarea infracțiunilor. 2. Sistemul tacticii criminalistice (partea generală și partea specială). 3. Noțiunea de procedeu tactic. Criteriile de clasificare a procedeelelor tactice criminalistice. 4. Combinația tactică și operația tactică. Criteriile admisibilității combinațiilor tactice în urmărirea penală 5. Tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală. Stadiile acțiunii de urmărire penală: pregătirea, efectuarea, fixarea procesului de desfășurare. aprecierea rezultatelor. Legătura reciprocă dintre tactica unor acțiuni de urmărire penală și măsurile speciale de investigație.</p>	<p>Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>
<p><i>Tema 2. Planificarea urmăririi penale. Rolul versiunii în planificare.</i></p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <p>1. Principiile planificării urmăririi penale. 2. Versiunile și rolul lor în planificarea și desfășurarea urmăririi penale. 3. Tactica elaborării versiunilor de urmărire penală. 4. Modalități de verificare a versiunilor de urmărire penală. 5. Structura și conținutul planului de urmărire penală.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>1. Noțiuni generale privind planificarea urmăririi penale. 2. Identificarea principiilor planificării. 3. Determinarea rolului versiunilor criminalistice în planificarea și desfășurarea urmăririi penale 4. Criterii de clasificare a versiunilor de urmărire penală. 5. Reguli tactice care trebuie respectate în elaborarea versiunilor. Folosirea unor forme logice de raționament. 6. Identificarea modalităților de verificare a versiunilor de urmărire penală. 7. Structura și conținutul planului de urmărire penală. Formula celor 7 întrebări . Formula celor 4 întrebări.</p>	<p>Curs-prelegere Proiector/laptop Tabla flipchart</p> <p>Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p><i>Ore de curs</i> Brainstorming. Lectura surselor din Lista bibliografică</p> <p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>
<p><i>Tema 3. Tactica cercetării la fața locului și examinării corporale</i></p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <p>1. Noțiunea, scopul, importanța și obiectivele cercetării la fața locului. 2. Elemente tactice specifice pregătirii cercetării la fața locului.</p>	<p>Curs-prelegere Proiector/laptop Suport curricular</p>	<p><i>Ore de curs</i> Lectura surselor din Lista bibliografică</p>

<p>3. Măsuri preliminare cercetării la fața locului. 4. Reguli tactice specifice efectuării cercetării propriu-zise la fața locului. 5. Fixarea rezultatelor cercetării la fața locului. <i>Ore practice</i></p> <p>1. Considerații privind reglementarea procesual-penală. 2. Importanța și obiectivele cercetării la fața locului. 3. Activitățile de pregătire în vederea efectuării cercetării la fața locului. 4. Identificarea măsurilor preliminare cercetării la fața locului. 5. Efectuarea cercetării propriu-zise la fața locului. Cercetarea în faza statică. Cercetarea în faza dinamică. Clarificarea împrejurărilor negative. 6. Activitățile desfășurate de către specialistul criminalist cu ocazia cercetării la fața locului. 7. Mijloace procesuale de fixare a rezultatelor cercetării la fața locului. 8. Particularitățile tactice ale examinării corporale. 9. Procedee și mijloace de fixare a rezultatelor cercetării la fața locului și a examinării corporale.</p>	<p>Seminare Studiu de caz Simularea acțiunii procesuale Tabla flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>
<p>Tema 4. Particularitățile tactice ale audierii martorului și părții vătămate, a confruntării</p>		
<p><i>Ore de curs</i></p> <p>1. Reglementarea procesual-penală. 2. Procesul psihologic de formare a declarațiilor martorilor, părții vătămate. 3. Reguli și procedee tactice aplicate la audiere. 4. Modalități speciale de audiere a martorilor. 5. Consemnarea declarațiilor martorilor și ale persoanei vătămate, alte metode tehnice de fixare. 6. Reguli tactice de efectuare a confruntării. <i>Ore practice</i></p> <p>1. Noțiunea și importanța declarațiilor martorului în procesul penal. 2. Recepția senzorială a martorilor. Factorii care distorsionează recepția senzorială. Stocarea și reactivarea memorială. 3. Elemente tactice aplicate în pregătirea audierii martorilor. Contactul psihologic – condiție indispensabilă bunei desfășurări a audierii martorilor. 4. Relatarea liberă: noțiunea și semnificația ei tactică. 5. Reguli tactice aplicate în etapa adresării de întrebări. 6. Verificarea și aprecierea declarațiilor martorilor. 7. Particularitățile tactice privind audierea părții vătămate. 8. Procedeele tactice privind audierea martorilor minori și a altor categorii de martori (persoanelor în etate, surdo - mușilor, nevăzătorilor,</p>	<p>Curs-prelegere Tabla flipchart</p> <p>Seminare Studiu de caz Jocul pe rol Tabla flipchart</p>	<p><i>Ore de curs</i> Lectura surselor din Lista bibliografică</p> <p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>

<p>experimentului</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Regulile tactice aplicate la efectuarea reconstituirii faptei. 4. Regulile tactice aplicate în procesul verificării declarațiilor la locul infracțiunii. 5. Fixarea rezultatelor experimentului, reconstituirii faptei și a verificării declarațiilor la locul infracțiunii. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea, esența și importanța experimentului în descoperirea și investigarea infracțiunilor. 2. Pregătirea în vederea efectuării experimentului. 3. Rolul specialistului în planificarea acestei acțiuni de urmărire penală, alegerea mijloacelor de fixare a modului de desfășurare și a rezultatelor obținute. 4. Reguli tactice generale aplicate la efectuarea experimentului. 5. Fixarea, aprecierea și folosirea rezultatelor experimentului în procesul de probațiune. 6. Reglementarea reconstituirii în legislația procesual penală. Importanța reconstituirii. Dispunerea și organizarea reconstituirii. 7. Măsuri preliminare reconstituirii. 8. Regulile tactice aplicate la efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală. 9. Fixarea desfășurării și a rezultatelor reconstituirii. Aplicarea mijloacelor tehnice (înregistrarea video și fotografierea), folosirea ajutorului specialiștilor. 10. Aprecierea și utilizarea rezultatelor reconstituirii faptei. 11. Noțiunea, și importanța verificării la locul infracțiunii a declarațiilor martorilor, victimei infracțiunii, bănuitului și învinuitului. 12. Deosebirea acestei acțiuni procesuale de experiment și reconstituirea faptei. 13. Pregătirea în vederea efectuării verificării declarațiilor la locul infracțiunii. 14. Regulile tactice aplicate în procesul verificării declarațiilor la locul infracțiunii. 15. Fixarea rezultatelor verificării declarațiilor la locul infracțiunii. 	<p>Seminare Studiu de caz Simularea acțiunii procesuale</p>	<p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>
<p><i>Tema 9. Elemente de tactică criminalistică privind procedura de efectuare a constatărilor tehnico – științifice, medico – legale și a expertizei. Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă.</i></p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiuni generale despre constatare tehnico științifică,medico-legală și expertiza judiciară. 2. Pregătirea în vederea dispunerii constatării tehnico – științifice, medico – legale sau a expertizei criminalistice. 3. Regulile generale și speciale ce trebuie respectate la dispunerea constatărilor tehnico – științifice, 	<p>Curs-prelegere Proiector/laptop</p>	<p><i>Ore de curs</i> Brainstorming. Lectura surselor din Lista bibliografică</p>

<p>medico – legale și a expertizelor.</p> <p>4. Asemănări și deosebiri între constatarea tehnico științifică,medico-legală și expertiză.</p> <p>5. Elemente tactice în aprecierea și valorificarea concluziilor expertizei și ale constatării tehnico – științifice, medico – legale.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>1. Noțiunea, obiectul și condițiile efectuării constatărilor tehnico – științifice și medico – legale.</p> <p>2. Pregătirea în vederea dispunerii constatării tehnico – științifice și medico – legale.</p> <p>3. Reguli tactice aplicate in dispunerea constatarilor tehnico-stiințifice si medico-legale.</p> <p>4. Caracterul, funcțiile și scopul expertizelor judiciare.</p> <p>5. Condițiile, valoarea probatorie și clasificarea expertizelor.</p> <p>6. Pregătirea în vederea dispunerii expertizei.</p> <p>7. Reguli tactice aplicate in dispunerea expertizelor criminalistice.</p> <p>8. Verificarea și folosirea concluziilor expertizei și ale constatării tehnico – științifice, medico – legale.</p> <p>9. Noțiunea și felurile mostrelor.</p> <p>10. Temeiurile de colectare a mostrelor, modul de colectare.</p>	<p>Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Pregătirea temelor pentru activități practice</p>
---	---	--

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audienților în cadrul orelor de curs și a celor practice;
- realizarea activităților individuale;
- studii de caz;
- susținerea unor testări.

B. Evaluarea finală se va efectua sub forma unui examen scris la finele semestrului de studio, prin răspunsuri la întrebările tip sinteză, care să acopere materia studiată și prin soluționarea spețelor.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 (cu modificările și completările ulterioare).
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14.03. 2003 (cu modificările și completările ulterioare).
3. Legea privind activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012.
4. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, nr.333-XVI din 10.11. 2006.

Literatură didactică și științifică:

1. Aionîtoaie C., Sandu I.E. (coordonatori), Bercheșan V., Butoi T., Marcu I., Pălănceanu E., Pletea C., Stancu Em. *Tratat de tactică criminalistică*. - Craiova: Carpați, 1992.

2. Bercheșan Vasile. *Cercetarea penală (Criminalistica – teorie și practică). Îndrumar complet de cercetare penală.* - București: ICAR, 2002.
3. Budeci A., Chintea S., Misail-Nichitin D., Didâc V. *Audierea copiilor victime-martori ai exploatării sexuale comerciale (îndrumar practic).*- Chișinău, 2011.
4. Ceacanica Dumitru. *Importanța cunoașterii elementelor de diferențiere dintre reconstituire și experimentul judiciar*// Probleme de criminalistică și criminologie, supliment al Buletinului intern, editat de Procuratura României și Ministerul Justiției, 1981, nr.4.
5. Ciopraga Aurel. *Criminalistica. Tratat de tactică.* - Iași: Gama, 1996.
6. Doraș Simion. *Criminalistica.* – Chișinău, 2011.
7. *Ghidul procurorului criminalist (în trei volume).* - Timișoara: Helicon, 1994.
8. Golubenco Gheorghe. *Criminalistica: obiect, sistem, istorie.* – Chișinău, 2008.
9. Stancu Emilian. *Tratat de Criminalistică.* - București: Universul Juridic, 2002.
10. Stancu Emilian. *Reglementarea reconstituirii în legislația penală actuală. Posibilitatea efectuării experimentului judiciar* // Ghidul procurorului criminalist.- Timișoara, 1995.
11. *Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audiențelor)/*Veaceslav Didâc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord.principal: Elena Muraru; - Chișinău: ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009- (Seria: Suporturi de curs).- Cartea a 10-a.
12. Oltean Ion Gabriel. *Reguli tactice ce guvernează desfășurarea cercetării la fața locului, în investigarea criminalistică a locului faptei.* – București, 2004.
13. Păună N. *Expertiza complexă, mijloc eficient de probă în procesul penal* // Buletin de Criminologie și de Criminalistică, 1993, nr. 1-2.
14. Poiană Ion. *Procedee tactice de ascultare a învinutului care inițial nu își recunoaște vinovăția.*// Buletin de Criminologie și de Criminalistică. 1995, Nr. 1.
15. Арцишевский Г.В. *Выдвижение и проверка следственных версий.* - Москва, 1978.
16. Брусницын Л. *Опознание в условиях, исключающих наблюдение опознаваемым опознающего* // Уголовный процесс, 2005, № 2.
17. Быховский И.Е., Корниенко Н.А. *Проверка показаний на месте.* - Ленинград, 1987.
18. Васильев А.Н., Корнеева Л.М. *Тактика допроса при расследовании преступлений.* - Москва, 1970.
19. Гапанович Н.Н. *Опознание в следственной и судебной практике.* - Минск, 1978.
20. Гордон Э.С., Кравец С.П. *Осмотр места происшествия.* - Ижевск, 1993.
21. Глазырин Ф.В., Кругликов А.П. *Следственный эксперимент.* - Волгоград, 1981.
22. Дулов А.В., Нестеренко П.Д. *Тактика следственных действий.* - Минск, 1971.
23. Жбанков В.А. *Образцы для сравнительного исследования.* - Москва, 1992.
24. Каневский Л. *Организация расследования и тактика следственных действий по делам несовершеннолетних.* - Уфа, 1978.
25. Кертэс Имре. *Тактика и психологические основы допроса.* - Москва, 1965.
26. Ларин А.М. *Расследование по уголовному делу. Планирование, организация.* – Москва, 1970.
27. Питерцев С.К., Степанов А.А. *Тактические приемы допроса.* - Спб, 1994.
28. Поташник Д.П. *Криминалистическая тактика.* - Москва, 1998.
29. Тыщенко П.П. *Тактика и психологические основы допроса (опроса): Учебное пособие.* - Москва, 1998.
30. Хамзин Р. Р. Михайлов О. Ю. *Проверка показаний на месте и ее отличие от следственных действий* // Следователь, 1998, № 5.